

Aspectele funcționalității și sprijinului financiar ale politicii europene de dezvoltare regională

Tatiana TOFAN,
doctor în economie, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică

Veronica BUTNARU,
master, lector superior,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

The purpose of the article sets out to describe the effects of regional science, policy and economics. The concept of regional development is introduced as the qualitative or structural features of a region's economy. Politicians and economists in many European countries are becoming increasingly concerned with imbalance in the economic performance of regions, and government policy therefore tends to give greater prominence to regional measures. Concludes with a discussion of some of the central themes the financial instruments used by the EU to improve regional development and alignment of Member States policies is also approached. The economic development of a region is usually expressed in terms of gross domestic product (GDP).

REZUMAT

Scopul articolului este de a descrie efectele științei, politicii și economiei regionale. Conceptul de dezvoltare regională este introdus ca o trăsătură calitativă sau structurală a economiei unei regiuni. Politicieni și economiști din multe țări europene devin tot mai preocupați de dezechilibrul în performanța economică a regiunilor și, prin urmare, politica guvernului tinde să acorde o mai mare importanță măsurilor regionale. Se încheie cu o discuție asupra unor teme importante, precum instrumentele financiare utilizate de UE pentru a îmbunătăți dezvoltarea regională și alinierea politicilor statelor membre este, de asemenea, abordată. Dezvoltarea economică a unei regiuni este, de obicei, exprimată prin termenii de produs intern brut.

Conceptul dezvoltării regionale are o istorie bogată și diversă. Evoluția acestuia a depins de ideologia guvernanților din fiecare țară și de tendințele privind conceptele economice care au predominat la un moment dat pe plan internațional. După cel de-al Doilea Război Mondial, politica regională s-a dezvoltat ca urmare a voinței și dorinței de a diminua discrepanțele majore dintre diferite regiuni, orientându-se, în special, spre cele aflate în declin industrial. Funcția socia-

lă a politicilor regionale era pusă pe primul plan. [1, p. 2]

Principiile unei politici de dezvoltare regională au avut în vedere la nivel european încă din 1957, odată cu semnarea Tratatului de la Roma, când cele 6 țări semnatare (Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg, Olanda) au căzut de acord asupra nevoii reducerii diferențelor existente între diferitele regiuni și sprijinirii celor mai puțin favorizate, în scopul realizării unei economii comu-

nitare solide și unitare. Această nevoie a fost concretizată în 1958, prin înființarea Fondului Social European (FSE) ca principal instrument al politicii sociale comunitare, fiind centrat pe îmbunătățirea modului în care funcționează piața muncii în diferite țări și pe reintegrarea șomerilor pe piața muncii.

În anul 1962 a fost înființat Fondul European pentru Orientare și Garantare Agricolă (FEOGA), în scopul finanțării politicii agricole comune și pentru sprijinirea dezvoltării regiunilor rurale și îmbunătățirea structurilor agricole.

Anul 1975 aduce crearea unui al treilea fond - Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), cu scopul de a redistribui o parte a contribuțiilor bugetare ale statelor-membre către regiunile cele mai sărace ale comunității, în vederea sprijinirii dezvoltării lor economice. Astfel, FEDR redistribuie bugetul comunitar în investiții productive (pentru crearea și menținerea unor locuri de muncă durabile) și în investiții în infrastructură. Un moment important în dezvoltarea politicii regionale este reprezentat de adoptarea Actului Unic European, în 1986, prin care se introduce conceptul de coeziune economică - adică a eliminării diferențelor economice existente la nivelul diferitelor regiuni - și se creează premisele unei politici de coeziune economică și socială ca politică de sine stătătoare și având drept scop facilitarea aderării la piața unică europeană a țărilor din sudul Europei.

În februarie 1988, Consiliul European de la Bruxelles extinde operațiunea fondurilor de solidaritate, reprezentate de fondurile menționate și numite acum fonduri structurale, mai precis cresc considerabil alocațiile acestora din bugetul comunitar. Astfel, este recunoscută și declarată oficial importanța acestor instrumente pentru reducerea disparităților regionale la nivel comunitar. Un element de noutate în cristalizarea politicii regionale îl reprezintă crearea programului Phare, în anul 1989, în scopul sprijinirii Poloniei și Ungariei (abia ieșite din spațiul blo-

cului comunist) în efortul de reconstrucție a economiilor lor naționale și revizuirea acestuia, în anul 2000, în scopul susținerii dezvoltării regionale în țările candidate.

Odată cu ratificarea Tratatului Uniunii Europene în anul 1993, problema coeziunii economice și sociale apare din nou în agenda comunitară și devine unul dintre principalele obiective ale Uniunii, alături de uniunea economică și monetară și de piața unică europeană. De asemenea, conduce și la crearea unui nou fond - Fondul de coeziune, ce are drept scop sprijinirea proiectelor din domeniul protecției mediului și infrastructurii de transport în statele-membre mai puțin dezvoltate (Spania, Portugalia, Grecia și Irlanda).

În anul 1994 este înființat un nou fond structural, al patrulea - Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului (IFOP), creat prin gruparea tuturor instrumentelor comunitare privind pescuitul existent la acel moment. IFOP a fost creat în perspectiva extinderii UE către nord, odată cu aderarea Finlandei și Suediei în 1995. În același an devine activ și Comitetul Regiunilor - organ consultativ, înființat prin Tratatul de la Maastricht, cu rolul de a emite opinii în procesul de decizie și de a sprijini Comisia Europeană în activitățile sale din sectorul dezvoltării regionale. Tratatul de la Amsterdam (1997) confirmă importanța politicii de coeziune economică și socială și a reducerii diferențelor dintre standardele de viață ale populației din diferite regiuni europene, accentuând nevoia unei acțiuni coroborate de reducere a șomajului. În aceeași direcție se desfășoară și procesul de reformă a fondurilor structurale, început în 1999 în urma summit-ului de la Berlin, prin care sunt stabilite noile reguli de funcționare a acestora. Reforma are drept scop creșterea concentrării asistenței comunitare prin aceste fonduri, odată cu simplificarea și descentralizarea managementului lor.

Un element de noutate adus de reformă îl reprezintă complementarea programului

Phare cu alte două instrumente de preaderare - ISPA (Instrumentul Structural pentru Preaderare) și SAPARD (Programul Special pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală), ce promovează dezvoltarea economică și socială a țărilor candidate din Europa Centrală și de Est. Un nou (și ultim) instrument de solidaritate a fost creat în 2002, în urma inundațiilor majore suferite de țările Europei Centrale, cu scopul de a interveni în cazul dezastrelor naturale majore și cu repercusiuni puternice asupra condițiilor de viață în regiunile afectate, asupra mediului sau economiei acestora.

Politica regională a UE devine catalizator pentru fondurile publice și private suplimentare, nu numai pentru că obligă statele-membre să cofinanțeze proiectele din bugetele lor naționale, ci și pentru că ajută la consolidarea încrederii investitorilor. Luând în considerare această contribuție națională și efectul de levier al instrumentelor financiare, impactul global al investițiilor UE pentru 2014-2020 s-ar putea ridica la peste 500 de miliarde de euro.

Politica regională reprezintă, de asemenea, expresia solidarității dintre statele-membre ale UE, întrucât orientează cea mai mare parte a fondurilor disponibile către regiunile mai puțin dezvoltate ale Uniunii. Acestea își pot valorifica, astfel, întregul potențial economic, ceea ce va conduce la atenuarea disparităților regionale existente la nivel european și național - cele 274 de regiuni ale UE vizate de politica regională în perioada 2014-2020 și categoriile de eligibilitate pentru fondurile structurale - Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul social european (FSE).

Politica regională are un impact puternic în multe domenii și la niveluri diferite. În consecință, este pe deplin complementară cu alte politici, cum ar fi cele din domeniul educației, ocupării forței de muncă, energiei, mediului, pieței interne, cercetării și inovării.

Obiectivul principal era realocarea re-

surselor și redistribuirea veniturilor. Această abordare avea o determinantă economică, bazată pe concepțiile keynesiene, conform cărora statul avea de jucat un rol în realocarea resurselor, dar și o determinare ideologică: politicile regionale se încadrau într-un concept mai larg de protecție a păturilor sociale defavorizate care erau, astfel, parțial ferite de tentațiile marxismului, destul de atractiv în acea perioadă în multe țări occidentale.

În prezent, lucrurile sunt schimbate radical, economia de piață este dominantă și funcționează în varianta sa cea mai liberală. Determinarea economică este și ea modificată radical: comerțul liber și competiția au înlocuit în bună parte practicile protecționiste. Mediul pare total nefavorabil practicării unor politici regionale, cel puțin, în sensul lor tradițional. A vorbi azi despre realocarea de resurse prin intermediul statului pare mai degrabă o „erezie”. Rolul statelor se reduce și întreprinderile, marile firme transnaționale devin actorii principali. În Europa cursa pentru spațiul euro a descurajat risipa bugetară și tentațiile de realocare a resurselor. În acest context, politica de dezvoltare regională a UE vizează asigurarea unei dezvoltări echilibrate și durabile a teritoriului Uniunii și, în paralel cu aceasta, pot fi realizate cele trei obiective fundamentale ale politicii comunitare: [1, p. 4]

- coeziunea economică și socială;

- conservarea și gestionarea bazelor naturale ale vieții și ale patrimoniului cultural;

- competitivitatea mai echilibrată a teritoriului european.

Schema de dezvoltare a spațiului comunitar reprezintă un cadru orientativ adecvat pentru politicile sectoriale cu impact regional din UE, ca și pentru colectivitățile regionale și locale, cu scopul dezvoltării echilibrate și durabile a teritoriului european. Documentul amintit identifică teritoriul drept o nouă dimensiune a politicii comunitare.

Dezvoltarea regională are o dimensiune națională și una europeană. În cazul dezvoltării unor politici regionale naționale, diferențele socioeconomice între diferite regiuni s-au aflat la originea preocupărilor pentru inițierea unor concepte și programe care să abordeze problema dezvoltării regionale. Dezvoltarea regională a fost, de asemenea, legată de politica industrială. În ultimii ani, dimensiunea națională a politicilor regionale s-a estompat, în schimb s-a dinamizat dimensiunea europeană în acest domeniu.

Procesul de aprofundare a integrării prin perfecționarea pieței unice și realizarea uniunii monetare și economice a determinat un răspuns la nivel comunitar pentru a ajuta adaptarea regională la noile provocări economice și la circumstanțele pe care acestea le generează.

Deschiderea piețelor poartă și riscul ca regiunile mai puternice și mai competitive să fie favorizate în detrimentul regiunilor mai slabe, cu mai puține întreprinderi competitive. Continuarea procesului de integrare prin primirea de noi membri dintre țările foste comuniste face ca riscurile accentuării decalajelor la nivel regional să se amplifice. Adoptarea unei monede unice îndepărtează unul dintre cele mai importante mecanisme de ajustare care putea compensa diferențele în domeniul competitivității. În asemenea condiții, cu atât mai mult este necesară o politică de răspuns care să asigure ca diferențele majore în ceea ce privește productivitatea și competitivitatea să fie eliminate sau, cel puțin, reduse în limite rezonabile.

Dezvoltarea regională a UE reprezintă un proces pe termen lung. Evaluarea tendințelor regionale în curs și a impactului deciziilor de planificare sectorială asupra dezvoltării regionale presupune un proces permanent. În acest sens, „impactul regional” implică faptul că măsurile comunitare modifică atât structurile sociale, cât și modalitățile de utilizare a solului și peisajele. Pe de alta parte, aceasta poate însemna și creșterea competitivității și importanței unei regiuni

în cadrul structurilor economice europene.

Interesul UE privind dezvoltarea regională este esențialmente economic. Pornind de la perspectiva globalizării economiei mondiale și, implicit, a creșterii concurenței economice, UE se vede obligată să-și folosească pe deplin resursele și capacitățile de care dispune. Existența unor decalaje regionale majore în interiorul UE ar frâna creșterea economică și, implicit, competitivitatea produselor europene. [1, p. 21]

În cadrul Uniunii Europene, procesul de acceptare a noi membri în valuri succesive, precum și extinderea domeniului politic european prin transferul de autoritate de la nivel național la cel european au contribuit la dezvoltarea politicii de dezvoltare regională cu un caracter special, realizată prin aplicarea de instrumente financiare, pe baza următoarelor principii. [6, pp.129-131]

1. Principiul compensatoriu, prin care politica de dezvoltare regională europeană s-a format în vederea compensării statelor-membre pentru eventualele costuri sau dezavantaje rezultate din participarea la Uniune. Această abordare a politicii regionale europene presupune că pentru anumite țări sau regiuni participarea la Uniunea Europeană implică costuri specifice și că acestea trebuie compensate de către beneficiarii participării la Uniune prin acordarea de compensații țărilor sau regiunilor slab dezvoltate.

2. Principiul redistributiv. Pe baza acestei abordări, rațiunea pentru o politică de dezvoltare regională europeană constă într-o alocare mai eficientă a resurselor disponibile țărilor-membre. Alocarea de resurse zonelor slab dezvoltate printr-un sistem coordonat la nivel european reprezintă o investiție în bunăstarea viitoare a tuturor statelor-membre.

3. Principiul creșterii endogene. Măsurile propuse de această abordare prevăd susținerea și încurajarea mobilității factorilor de producție (de exemplu, capitalul și transferul tehnologic). În această situație, inovații-

ile tehnologice locale pot fi puse în practică prin angajarea resurselor locale, cum ar fi foiața de muncă existentă. Efectul acestor politici de îmbunătățire a eficienței productivității locale este acela de creștere a potențialului de dezvoltare a regiunilor în cauză.

Obiectivul general urmărit prin implementarea acestor trei principii este acela de a reduce disparitățile de dezvoltare a diferitelor regiuni, prin suportul regiunilor slab ori subdezvoltate, pentru a le ajuta să atingă niveluri de dezvoltare similare cu regiunile dezvoltate.

Politica regională a UE a reacționat rapid și eficient la criza economică, prezentând un nivel ridicat de flexibilitate, de exemplu, prin „reprogramarea tematică”, adică redirectionarea fondurilor către zonele cu cele mai mari nevoi de finanțare și realizarea de investiții în sectoare esențiale pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă. Peste 39,2 miliarde de euro, adică 11% din fondurile totale, au fost redirectionate

pentru a asigura un impact maxim al finanțării, până la sfârșitul lunii mai 2013, pentru a răspunde celor mai stringente nevoi economice și de dezvoltare regională și pentru a garanta eficiența investițiilor UE în ciuda crizei.

În plus, reducerea cofinanțării la nivel național și alocarea anticipată a fondurilor destinate statelor-membre în criză au asigurat necesarul de lichidități într-o perioadă marcată de constrângeri bugetare semnificative. În 2011-2012 a fost aprobată o majorare a cofinanțării pentru Spania, Grecia, Irlanda, Italia, Lituania și Portugalia, în special, și, într-o mai mică măsură, pentru Belgia, Franța și Regatul Unit.

Politica de coeziune, în **calitatea sa de principală componentă a Uniunii Europene**, deține un rol important în reducerea diferențelor economice și sociale între regiunile Europei și în generarea creșterii numărului și locurilor de muncă. La fiecare 2-3 ani, Comisia Uniunii Europene reali-

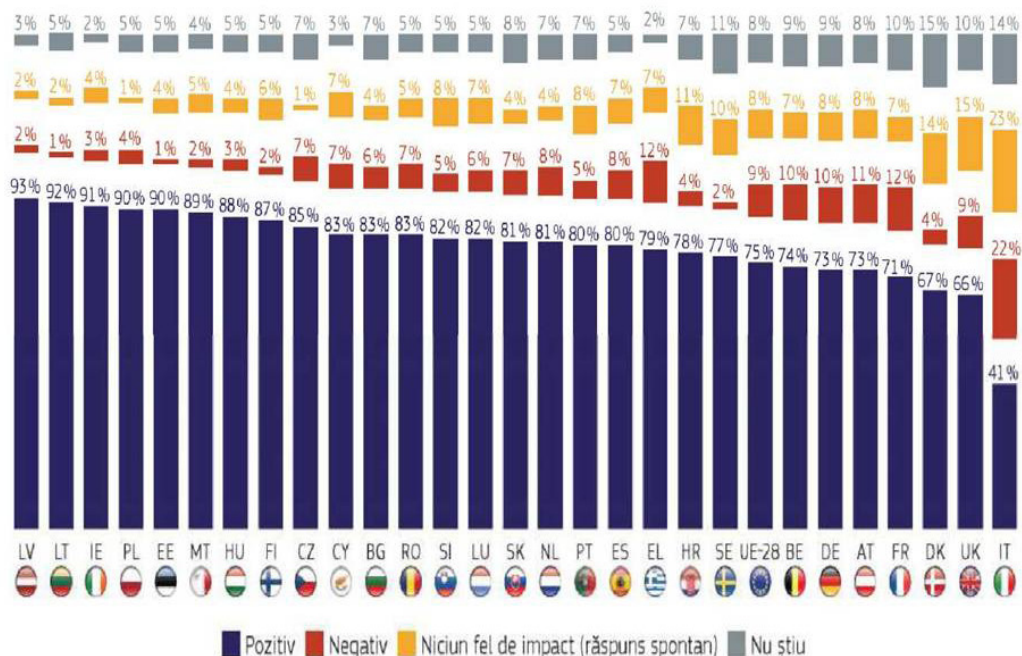

Figura 1. Impactul proiectelor politicii regionale a UE.

Sursa. Propulsarea uniunii energetice.// Revista „Panorama”, nr. 54, p. 22. [On-line]:

<http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/publications/panorama-magazine/>

zează un sondaj pentru a stabili gradul de conștientizare și percepțiile cetățenilor cu privire la politica regională a UE. Cel mai recent sondaj, realizat în iunie 2015, oferă o imagine de ansamblu asupra opiniei publice actuale.

Sondajul a indicat menținerea gradului de conștientizare cu privire la politica regională la un nivel similar cu cel relevant de sondajele din 2010 și 2013: 34% dintre respondenți au auzit despre proiectele cofinanțate de UE din regiunea lor.

Concluzie. Trei sferturi dintre cetățenii, care sunt familiarizați cu politica regională a UE, consideră că proiectele au un impact pozitiv. Acest rezultat încurajator evidențiază potențialul enorm de comunicare al proiectelor din cadrul politicii regionale a UE. Analizând aceste răspunsuri pe țări, ratele percepțiilor pozitive au depășit 90% în Letonia, Lituania, Irlanda, Polonia și Estonia.

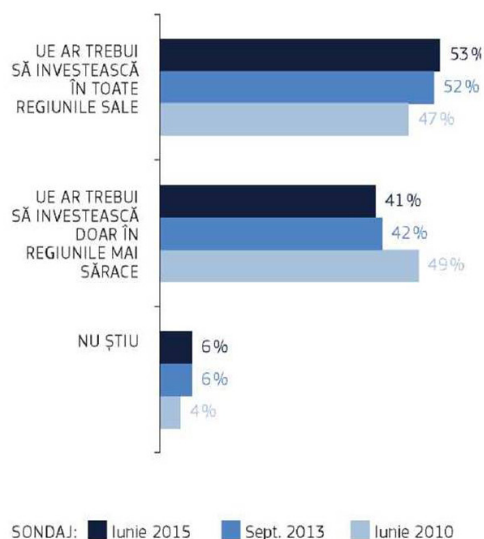

Figura 2. Politica regională europeană sprijină proiectele de dezvoltare.

Sursa. Propulsarea uniunii energetice.// Revista „Panorama,” nr. 54, p. 23. [On-line]:

<http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/publications/panorama-magazine/>

Concluzie. Majoritatea cetățenilor consideră că UE ar trebui să continue să investească în toate regiunile sale. Sondajul relevă, de asemenea, că majoritatea cetățenilor din 18 dintre cele 28 de state-membre susțin această opinie, inclusiv cetățenii din țările cu multe regiuni bogate, cum ar fi Finlanda, Suedia, Luxemburgul, Germania și Austria.

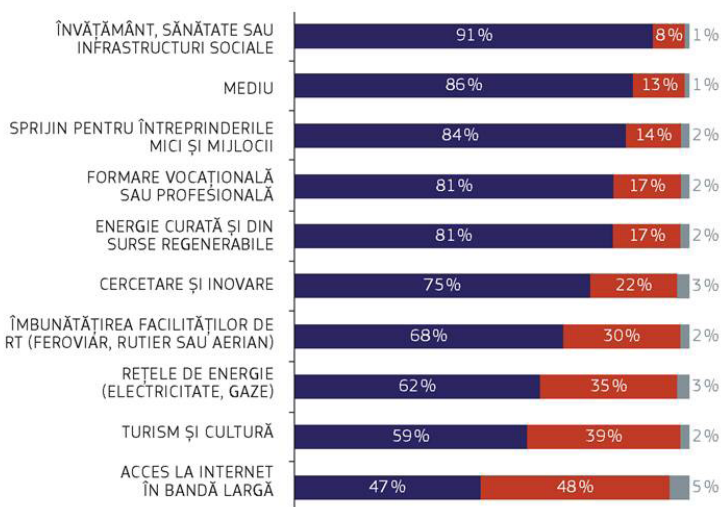

Fig. 3. Domeniile de investiții ale politicii regionale europene.

Sursa. Propulsarea uniunii energetice.// Revista „Panorama,” nr. 54, p. 23. [On-line]: <http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/publications/panorama-magazine/>.

Concluzie. Cetățenii celor 28 de state-membre consideră că investițiile ar trebui direcționate în ordinea priorităților către învățământ, sănătate sau infrastructuri sociale, mediu și IMM-uri.

Uniunea Europeană a instituit un nomenclator comun al unităților teritoriale de statistică, denumit NUTS, pentru a facilita colectarea, dezvoltarea și publicarea unor statistici regionale armonizate în UE. Acest sistem ierarhic permite și realizarea de analize socioeconomice ale regiunilor și elaborarea politicilor de coeziune ale UE.

Statisticile regionale reprezintă piatra de temelie a sistemului statistic european și se

afă la baza definiției indicatorilor regionali. Natura lor a fost stabilită la începutul anilor '70 ai secolului trecut, pe baza negocierilor dintre organismele naționale de statistică ale statelor-membre și Eurostat (Biroul statistic al comunităților europene).

Utilizatorii statisticilor au exprimat o nevoie tot mai mare de armonizare la nivel comunitar pentru a putea dispune de date comparabile pentru ansamblul UE. Pentru a facilita colectarea, transmiterea și publicarea unor statistici regionale armonizate, UE a creat nomenclatorul NUTS, care înlocuiește sistemul creat de Eurostat.

Statisticile europene se referă la statisticile comunitare, așa cum au fost ele definite în **Regulamentul Consiliului (CE) nr. 322/97 din 17 februarie 1997** privind statisticile comunitare, produse și diseminate de autoritățile statistice naționale și de autoritatea statistică a Comunității (**Eurostat**) în conformitate cu articolul 285 (2) al Tratatului. [4] Cadrul juridic unic creat de Regulamentul (CE) nr. 1059/2003 va garanta stabilitatea în timp a statisticilor regionale. El instituie, de asemenea, o procedură comună pentru modificarea lor în viitor.

Sistemul Statistic European (în continuare numit SSE) se referă în acest document la parteneriatul care cuprinde Eurostat-ul, Institutele Naționale de Statistică și alte organisme statistice naționale responsabile cu producerea și diseminarea statisticilor europene în fiecare stat-membru.

Nomenclatorul NUTS realizează o împărțire a teritoriului economic al statelor-membre, care cuprinde și teritoriul extraregional al acestora. Acesta este alcătuit din

părțile teritoriului economic care nu pot fi considerate ca făcând parte dintr-o anumită regiune: spațiul aerian, apele teritoriale și platoul continental, enclavele teritoriale (ambasade, consulate și baze militare), precum și zăcămintele situate în apele teritoriale și exploatare de unități care se află pe acest teritoriu.

Pentru ca statisticile regionale să fie comparabile, zonele geografice trebuie să aibă o dimensiune comparabilă din punctul de vedere al populației. De asemenea, ar trebui să se precizeze situația politică, administrativă și instituțională a acestora. Dacă este cazul, unitățile neadministrative trebuie să reflecte condițiile economice, sociale, istorice, culturale, geografice sau de mediu.

Clasificarea NUTS este ierarhică în măsura în care ea subdivizează fiecare stat-membru în trei niveluri: **NUTS 1**, **NUTS 2** și **NUTS 3**. [4]

Nivelurile al doilea și al treilea sunt subdiviziuni ale primului și, respectiv, ale celui de al doilea nivel. Un stat-membru poate hotărî să extindă nivelurile ierarhice de detaliere, subdivizând nivelul NUTS 3.

Dezvoltarea regională trebuie să fie susținută printr-o finanțare programată (mai degrabă decât prin finanțarea unui proiect) și, în special, prin instrumente financiare cu termenul, structura și flexibilitatea adecvate structurilor și obiectivelor posibil complexe ale programelor de dezvoltare regională.

Sprijinul financiar eficient se face prin respectarea a **patru principii**, care se aplică în cazul instrumentelor structurale, respectiv, concentrarea, programarea, parteneriatul și aditionalitatea. [5]

Tabelul 1

Praguri demografice - nivelul NUTS

<i>Nivel</i>	<i>Minim</i>	<i>Maxim</i>
NUTS 1	3 milioane	7 milioane
NUTS 2	800.000	3 milioane
NUTS 3	150.000	800.000

Sursa. Fișe tehnice despre Uniunea Europeană, nomenclatorul NUTS.

1. **Concentrarea** evidențiază faptul că aceste fonduri sunt structurate și, prin urmare, concentrate pe un număr definit de obiective prioritare. Astfel, dacă în perioada 1994 -1999 au fost susținute financiar șapte obiective, numărul lor s-a restrâns la trei în anii 2000-2006. Dintre aceste obiective, cel mai important este Obiectivul 1 (O1), cu relevanță puternică atât în plan economic, cât și politic, prin faptul că prevede acordarea de sprijin financiar regiunilor cu un PIB pe cap de locuitor mai mic de 75% față de media comunitară.

2. **Programarea** a fost adoptată drept principiu în 1988, pentru a evita cazurile de suprapopulare și ineficiență din perioadele anterioare, când procedura susținea aprobarea de proiecte individuale. Coordonarea a fost realizată prin adoptarea programării multianuale, principiu care presupune ca statele-membre să depună planuri de dezvoltare, care să formeze baza negocierilor cu Comisia Europeană și care să se regăsească eventual în Cadrul Sprijin Comunitar (CSC). CSC cuprinde strategiile de dezvoltare, prioritățile de acțiune pentru fondurile structurale, obiectivele specifice și contribuțiile financiare necesare atingerii obiectivelor propuse.

Acest CSC se implementează prin intermediul unor Programe Operaționale (PO). Pentru simplificarea procedurilor, după 1994 a fost introdus Documentul Unic de Programare (DUP), care reprezintă o simbioză a unui CSC și diferitele PO și care necesită doar o aprobare formală din partea Comisiei Europene.

3. **Parteneriatul** reprezintă un principiu legat de cel anterior prezentat, programarea, dar și cu principiul subsidiarității. Prin parteneriat se urmărește realizarea unei strânse colaborări între oficialitățile europene, naționale și regionale în pregătirea și lansarea în practică a programelor structurale. Aplicarea acestui principiu a fost, cu timpul, extinsă, prin implicarea unui număr tot mai mare de diferiți parteneri sociali și

economici. Totodată, prin parteneriat este promovat și principiul sinergiei. Practic, acest principiu este reprezentat prin realizarea muncii în colectiv, urmărirea unui set de obiective elaborate și agreeate de comun acord. Aceste premise conduc la un rezultat mai mare pe totalul exercițiului, decât cel obținut prin însumarea rezultatelor fiecărui partener în mod separat.

4. **Adiționalitatea** este un principiu confirmat în 1988, obligând statele-membre să ofere confirmare pentru proiectele și programele eligibile susținerii prin intermediul fondurilor structurale. În temeiul acestui principiu, țările-membre trebuie să-și mențină nivelul cheltuielilor structurale publice, cel puțin, la nivelul perioadei de programare anterioare.

Cunoașterea și respectarea procedurilor și principiilor comunitare ce reglementează coordonarea, implementarea și gestionarea asistenței financiare acordate de UE sunt probleme esențiale pentru a realiza strategii regionale viabile.

Exemple de instrumente financiare ale politicii regionale a UE. [5, p. 7-9]

Împrumuturile sunt oferite unei firme sau unei persoane fizice și trebuie rambursate conform unui grafic predefinit. Împrumuturile subvenționate sunt utilizate atunci când băncile nu sunt dornice să ofere împrumuturi sau finanțare în condiții mai bune (de exemplu, o rată a dobânzii mai scăzută, o perioadă mai lungă de rambursare sau cerințe mai reduse privind garanțiile).

Estonia. O schemă de împrumut finanțată din FEDR a sprijinit renovarea la standarde moderne a 619 clădiri de apartamente, cu peste 22.000 de apartamente individuale, realizând economii substanțiale de energie și îmbunătățind mediul de trai pentru locuitori.

Microcreditele sunt împrumuturi mici oferite persoanelor fizice sau microîntreprinderilor care sunt adesea excluse de la accesul la serviciile financiare. Acestea sunt oferite în mod normal pentru o perioadă de

creditate scurtă și fără solicitarea de garanții sau cu garanții de valoare mică.

Ungaria. O schemă combinată de micro-credite și granturi, finanțată din FEDR, a îmbunătățit situația a peste 9000 de microîntreprinderi cu tendință de creștere prin sporiirea accesului acestora la resurse financiare.

Garanțiile oferă asigurări creditorului cu privire la rambursarea totală sau parțială a capitalului împrumutat în cazul în care debitorul nu-și îndeplinește obligațiile de plată.

România. O schemă de garantare finanțată din FEADR a oferit garanții unui număr de peste 694 de beneficiari (fermieri și IMM-uri rurale) pentru a contribui la îmbunătățirea metodelor lor de producție și pentru a proteja și a ameliora mediul. Aceasta a contribuit până în prezent la crearea sau menținerea a 10200 de locuri de muncă.

Instrumentele de capital presupun investiții de capital într-o firmă în schimbul obținerii în totalitate sau parțial a dreptului de proprietate asupra firmei în cauză; investitorul de capital poate prelua anumite atribuții de control administrativ în firmă și poate dispune de o parte din profitul acesteia. Printre instrumente se numără capitalul de risc, capitalul inițial și capitalul de înființare.

Rentabilitatea depinde de creșterea și de profitabilitatea întreprinderii.

Germania. Un instrument de capital de risc finanțat din FEDR a investit în 45 de întreprinderi nou-înființate din Saxonia, sprijinindu-le să depășească etapa dificilă de înființare și susținând creșterea acestora, permițându-le să exploateze ideile și tehnologiile inovatoare. Aceasta a contribuit la crearea sau menținerea a 450 de locuri de muncă.

Înainte ca finanțarea să fie dirijată către regiuni și orașe, potențialii beneficiari trebuie să îndeplinească o serie de condiții prealabile menite să garanteze că toate investițiile UE sunt clar direcționate și eficiente. Acestea prevăd, de exemplu:

- dezvoltarea unor strategii inteligente de specializare: regiunile ar trebui să se specializeze în sectoarele care le oferă cel mai mare potențial de creștere și competitivitate și să promoveze parteneriate între universități, institute de cercetare, întreprinderi și administrații publice, cu scopul de a elabora produse și servicii inovatoare;

- strategii de reducere a șomajului în rândul tinerilor și de promovare a nediscriminării;

- conformarea la normele de mediu;

- reforme favorabile întreprinderilor;

- măsuri de îmbunătățire a sistemelor de achiziții publice. Strategiile trebuie, de asemenea, să fie în concordanță cu „programele naționale de reformă” convenite în cadrul semestrului european, sistemului UE de gestionare economică colectivă.

Semestrul european este o verificare anuală a stării economiilor UE, reunind toate țările și instituțiile europene. În cadrul acestui exercițiu, țările-membre primesc recomandări specifice, pe bază individuală, cu privire la realizarea de reforme. În cazul în care consideră că planul de investiții al unei țări nu este în concordanță cu programele naționale de reformă sau nu este în măsură să permită realizarea reformelor relevante a căror necesitate a fost identificată în cadrul semestrului european, Comisia poate solicita țării în cauză să-și modifice programul, astfel încât acesta să sprijine reformele structurale esențiale. În ultimă instanță, Comisia poate suspenda alocarea fondurilor, dacă recomandările economice sunt încălcate în mod grav și repetat (de exemplu, în cazul în care o țară se confruntă cu dezechilibre economice majore sau cu deficite bugetare excesive). Acest lucru garantează că impactul investițiilor UE asupra creșterii numărului locurilor de muncă nu este compromis de politici economice neviabile sau de o capacitate administrativă slabă.

Concluzie. Un factor important care poate influența nivelul de dezvoltare al unei regiuni este gradul de specializare regională.

Astfel, s-a constatat că, prin specializare, se obțin avantaje competitive, care, la rândul lor, determină pozitiv dezvoltarea anumitor zone. În opinia autorilor, totuși specializarea regională contribuie într-o măsură mai mică la apariția și accentuarea disparităților economice și, în special, a celor existente în venitul pe cap de locuitor, care sunt determinate de diferențele în productivitate și nu neapărat în specializare.

BIBLIOGRAFIE

1. Dimian G. Competitivitatea națională și regională în condiții de criză. Exemple de succes.// Economie teoretică și aplicată, vol. XVIII (2011), nr. 11 (564).
2. Propulsarea uniunii energetice.// Revista „Panorama” nr. 54, Comisia Europeană, 2015.
3. Abordare integrată a politicii de coeziune.// Revista „Panorama” nr. 34, Comisia Europeană, 2010.
4. Regulamentul consiliului (CE) nr. 322/97 din 17 februarie 1997 privind statisticile comunitare. [On-line]: <http://www.statistica.md/publicfiles/despre/legi_hotariri/>.
5. Să înțelegem politicile Uniunii Europene: Politica regională. Comisia Europeană, 2014. [On-line]: <http://europa.eu/pol/index_ro.htm>.
6. Twinning, Un nou cadru juridic pentru o nouă politică regională în Moldova. Proiectul „Consolidarea capacităților în dezvoltarea regională în Republica Moldova,” septembrie 2013.

Prezentat: 18 ianuarie 2016.

E-mail: tatianatofan@yahoo.com
manager.women@gmail.com